

Γιώργος Αρβανίτης
«Εχουν απαξιώσει
τον πολιτισμό
στην Ελλάδα»

σελ. 8-9

Ville Πρόσωπο

Γιώργος Αρβανίτης

Έχουν απαξιώσει τελείως τον πολιτισμό στην Ελλάδα

Ο σπουδαίος διευθυντής φωτογραφίας σε μια κουβέντα για τα δύσκολα παιδικά χρόνια, τη θητεία στη Φίνος, τη συνεργασία με τον Αγγελόπουλο, τη διεθνή καριέρα και βεβαίως το φως

Συνέντευξη στον **Αντώνη Μπουσκοίτη**

Ο διευθυντής φωτογραφίας είναι μετά τον σκηνοθέτη ο σημαντικότερος συντελεστής μιας ταινίας. Είναι εκείνος που μέσα από το πλάνο του φωτίζει κάρους και πρόσωπα και αφηγείται μια ιστορία. Ο Γιώργος Αρβανίτης, ένας ζωντανός θρόλος του παγκόσμιου κινηματογράφου με θητεία στις παλιές ταινίες του Φίνου, στο ποικιλικό σύμπαν του Θόδωρου Αγγελόπουλου αλλά και σε τεράστιες ξένες παραγωγές, έχει σημαδέψει μια ολόκληρη εποχή. Αφορμή γι' αυτήν τη συνέντευξη «έξω απ' τα δόντια» ήταν η εξαιρετική βιογραφία του διά χειρός Ελισάβετ Χρονοπούλου που κυκλοφόρησε πρόσφατα («Μια ζωή στο φως», εκδόσεις Πατάκι).

Η Ελισάβετ Χρονοπούλου περιγράφει στην εισαγωγή πως όλα ξεκίνησαν από μια τυχαία συνάντησή σας κάποτε στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

Επειτα απ' αυτή την ιστορία η Ελισάβετ άρχισε να με πολιτορκεί. «Πρέπει να γράψεις» μου έλεγε συνέχεια. «Εγώ είμαι της εικόνας, δεν γράφω» της απαντούσα, θεωρώντας πως υπάρχουν κιλάδες άλλες ιστορίες ανθρώπων πολύ πιο ενδιαφέρουσες απ' τη δική μου. Επέμεινε και στο τέλος της είπε: «Εκάνε για την τελευταία ταινία του Γαβρά της είπα να μου ξαναβρεί με το μαγνητόφωνό της. Επί δεκαπέ-

ντε μέρες της διηγούμουν ιστορίες κι εκείνη κατέγραφε. Κάθισε μετά και δουλέψαμε το υλικό, βρήκε όλη τη φιλμογραφία μου με λεπτομέρειες, τα πάντα, κάνοντάς μου τελικά μια μεγάλη έκκληση. Στην πρώτη παρουσίαση που κάναμε τα βιβλία εξαπλώθηκαν και είχαμε πάρα πολύ κόσμο. Ολο αυτό οφείλεται πραγματικά στη δουλειά της Ελισάβετ.

Εμένα αυτό που με συγκλόνισε στο βιβλίο ήταν οι αφηγήσεις για τους γονείς σας και τα παιδικά σας χρόνια.

Τους κουβαλώ έντονα τους γονείς μου. Η μάνα μου ήταν σπουδαία γυναίκα, αγράμματη, αλλά με τρομακτική ψυχική καλλιέργεια. Του πατέρα μου δεν θυμάμαι καν το πρόσωπό του. Πέθανε νεώτατος και η μάνα μου έφυγε με το όνομά του στα κείλη της, δεν πρόλαβαν να ζήσουν μαζί. Στη βύψιση του ενός γιου μου κόντευα να τη χάσω όταν άκουσε πως θα τον ονομάζαμε Γρηγόρη. Επαθε κλονισμό, ήταν σαν να ξαναγύριζε ο πατέρας μου στο χωριό μας. Τουλάχιστον της δώσαμε την ικανοποίηση εγώ και ο αδερφός μου ότι γίναμε κάτι.

Λέτε επίσης στο βιβλίο πως η πηγή για να δουλέψετε με το φως δεν ήταν ακριβώς το φως, αλλά το σκοτάδι και οι σπές. Κάπως έτσι το λέτε.

Η πρώτη φορά που κατάλαβα το φως ήταν στην πρώτη ταινία που γύρισα στην Ευρώπη, στις Βρυξέλλες. Προηγουμένως, με την «Αναπαράσταση» του Αγγελόπουλου

«Με την «Αναπαράσταση» του Αγγελόπουλου βγήκε το φως των παιδικών μου χρόνων. Ξύπνησα και τα είδα όλα βρεγμένα και μαύρα. Εκεί είπα: το ξέρω αυτό το φως, αφού δεν θυμόμουν ηλιόλουστη μέρα στην παιδική μου ζωή»

βγήκε το φως των παιδικών μου χρόνων. Ξύπνησα και τα είδα όλα βρεγμένα και μαύρα. Εκεί είπα: «Το ξέρω αυτό το φως», αφού δεν θυμόμουν ηλιόλουστη μέρα στην παιδική μου ζωή. Φτάνοντας στο Βέλγιο διαπίστωσα πως στο δωμάτιο του ξενοδοχείου μου κοίταξα συνέχεια το ταβάνι. Όταν σπκώθηκα είχαν περάσει τρεις ώρες και συνειδητοποίησα πως το φως με είχε καθλώσει. Βγήκα μετά έξω και είδα τους ανθρώπους να περπατάνε πιο αργά και να μιλάνε πιο σιγά. Τα σπία δεν είχαν μπαλκόνια, κάτι που σαφώς επηρέασε και την ψυχοσύνθεση αυτών των ανθρώπων. Ημουν σε μια ξένη χώρα και έπρεπε να παραπρώ τους ανθρώπους με τη διαφορετική κουλτούρα και το διαφορετικό φως. Αν δεν τους γνωρίζεις, δηλαδή, πώς θα τους φωτογραφίσεις; Τον Έλληνα τον ήξερα: τρελός, πολυλογάς, δεν ακούει τίποτε, άναρχος κ.λπ.

Μελετώντας την ανθρωπογεωγραφία φτάσατε στο φως.

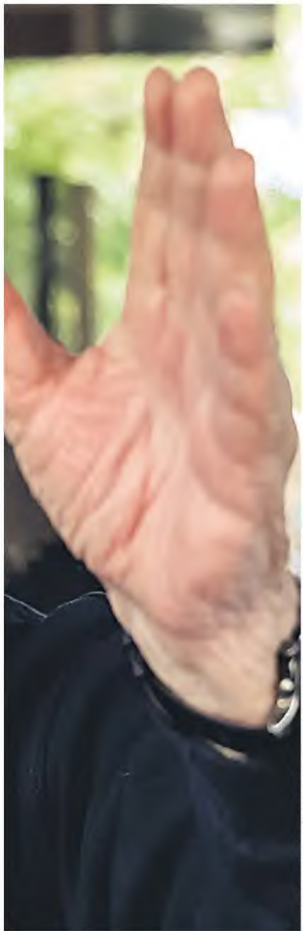
Στην εφηβεία μου, που δεν κατάλαβα ελκρινά πώς πέρασε, την ώρα που η μέρα έδινε τη θέση της στη νύχτα εμένα μ' έπαινε κάτι στο στήθος και πήγα να κι έκλαιγα σε μια γωνιά. Όταν τελείωνα κάτι άλλαζε μέσα μου, με σημάδευε το φως. Με την παρατήρηση της ζωγραφικής τέχνης κατάλαβα πολλά πράγματα.

Φυσική εξέλιξη το ότι για τον «Θίασο» μελετήσατε τους πίνακες του Τσαρούχη.

Είχα βρει ένα ημερολόγιο των τοιμάτων Ηρακλής που από πίσω είχε μια ακουαρέλα του Τσαρούχη. Ήταν σαν να έβλεπα εικόνα του «Θίασου». Με τους ζωγράφους διαπίστωσα πως στους πίνακές τους πάντα με τραβούσε ένα σημείο. Γιατί, αναρωτιόμουν, επικεντρωνόταν εκεί το βλέμμα μου; Ήταν η σύνθεση του κάδρου και του φωτός, κάτι που εφάρμοσα στη δουλειά μου. Ετσι κάρω φως και κάμερα πάντα, δεν «δίνω» το μάτι μου σε άλλον, ενώ συνήθως συνεργάζονται ο διευθυντής φωτογραφίας και ο κάμεραμαν.

Δεν ήταν «κάπως» απ' τη Βουγουκλάκη και τη Λάσκαρη να φωτογραφίζετε τον Ιαν ΜακΚέελν και τον Λεονάρντο ΝτιΚάπριο;

Η Βουγουκλάκη μου είχε πει κάποια στιγμή «θα σε εξαφανίσω» και της απάντησα «λες κουταμάρες, εγώ μέχρι τα 80 μου θα φωτογραφίζω κι εσύ σε δέκα χρόνια δεν θα φωτογραφίζεσαι» κι έγινε το ούωσ. Ήταν η εποχή που είχε ορθώσει το τοιγάρο σε πρόσωπο τεχνικού κι εγώ είχα πάει μάρτυρας κατηγορίας. Ήξερα γιατί με πήρε εμένα ο Φίνος. Κάναμε τα μουζικαλ και δεν μπορούσα να φωτίσω όπως ήθελα. Όταν δεν έπαιζαν οι πρωταγωνιστές, στις σκηνές με τους β' ηθοποιούς, έκανα αυτό που σνειρευόμουν, το οποίο βέβαια κανόνισαν με την ταινία. Μ' έβλεπε ο Φίνος που ανεβοκατέβαινα για να δω μετά τη δοκιμαστική προβολή και απορούσε. «Τι κάνεις;» με ρώταγε,

Αρχιτεκτονικά, ας πούμε, δεν υπάρχει αττικό φως, αφού όλα μας προς το πιο κέντρο, οι τζαμαρίες αντανακλούν το φως, πέφτει και το καουσέρνιο, άσ' τα να πάνε. Δεν υπάρχει πια το αττικό φως των δεκαετιών του '50 και του '60 με τα νεοκλασικά κλπ.

Ετοιμάζετε κάτι καινούργιο;
Είμαι μεγάλος, 83 ετών. Οι ασφαλιστικές δεν με ασφαλίζουν πλέον λόγω ηλικίας και πρέπει πάντα να έχω ένα βοηθό που θα μ' αντικαταστήσει ανά πάσα ώρα και στιγμή αν μου συμβεί κάτι στο γύρισμα. Μέχρι τώρα είχα τον γιο μου και τον έχω, αλλά σκεφτείτε πως έκανα και 112 ταινίες συνολικά πέρα από οίρια και ντοκιμαντέρ. Προσπαθώ να βρω χρήματα για να κάνω μια μικρού μήκους ταινία.

Εδώ ή στη Γαλλία;
Εδώ... Είχα τα δικαιώματα ενός βιβλίου της Ζωρζ Σαρή που ήταν νονά του μεγάλου μου γιου. Δεν ήθελα εγώ να μπει το όνομά μου σε μια σειρά οκτώ επεισοδίων που σχεδιάζαμε και που καταθέσαμε στην ΕΡΤ. Δύο χρόνια και δεν έχουμε πάρει απάντηση... Και για μια μικρού μήκους ταινία δεν θέλω να ζητήσω χρήματα απ' το ΕΚΚ. Προηγούνται νέα παιδιά, δεν θα τους πάρω εγώ τα χρήματα για τις ταινίες τους. Να τα βοηθήσω τα παιδιά, όχι να τους την «μω» επειδή είμαι ο Αρβανίτης.

Βγάλατε λεφτά στη ζωή σας, κ. Αρβανίτη;
Λεφτά δεν έκανα, αλλά κατάφερα να έχω καλό επίπεδο ζωής. Να κάνω ένα σπίτι και να δώσω δωρεάν παιδεία στα παιδιά μου στο εξωτερικό. Δωρεάν υγεία ακόμη.

Λίγο το χετε αυτό με τη δωρεάν υγεία;
Εγώ απορώ: Πρέπει ο Έλληνας να φτάσει να μην έχει πεννηταράκι στην τσέπη για να επαναστατήσει; Τις προάλλες στο σουπερμάρκετ μια κυρία είδε το συνολικό νόυμερο στην ταμειακή και κάνει «μιοσ λεπτός» κι αρχίζει να αφαιρεί πράγματα απ' το καλάθι της. Αναρωτήθηκα πού ζούμε... Άκουσα τον κ. Αυτιά που βγήκε και είπε «πατρίς, θρησκεία, οικογένεια» και θέλω να τον ρωτήσω: Ποια πατρίδα, αυτή που δεν δίνει τίποτε δωρεάν στον κόσμο; Η θρησκεία τι δίνει, που τρώνε οι παπάδες και τους πληρώνουμε; Η η οικογένεια που κατάφεραν να τη διαλύσουν; Τι να λέμε τώρα...

Ισως επειδή ζείτε έξω δεν έχετε συνειδητοποιήσει τη φτωχοποίηση των Ελλήνων.
Θα σας πω ένα ανέκδοτο: Συναντιούνται ένας Αμερικανός, ένας Άγγλος κι ένας Έλληνας σκνοθητής. Λέει ο Αμερικανός: «Εγώ με την ταινία που έκανα πήρα ένα σπίτι στο Μαλιμπού και τα υπόλοιπα τα έβαλα στην άκρη». Λέει ο Άγγλος: «Εγώ με την ταινία που έκανα πήρα μια Roll Royce με δερμάτινα καθίσματα, με μπαρ κλπ. και τα υπόλοιπα τα έβαλα στην άκρη». Λέει κι ο Έλληνας: «Εγώ με την ταινία που έκανα πήρα μια τηλεόραση». Τον ρωτάνε οι άλλοι: «Και τα υπόλοιπα». Απαντά ο Έλληνας: «Τα υπόλοιπα μου τα 'βαλε η μάνα μου»...

- 01** Γιώργος Αρβανίτης και Θόδωρος Αγγελόπουλος
02 Με τον Ζιλ Ντασέν στο γύρισμα της «Κραυγής γυναικών»
03 Γιάννης Δαλιανίδης, Γιώργος Αρβανίτης και Ζωή Λάσκαρη στα γυρίσματα της ταινίας «Αυτοί που μίλησαν με τον θάνατο»
04 Λεονάρντο Ντικίπριο στο «Total eclipse»

Ο INFO
Το βιβλίο της Ελισάβετ Χρονοπούλου «Γιώργος Αρβανίτης: Μια ζωή στο φως» από τις εκδόσεις Πατάκη

αλλά μου είχε πολύ μεγάλη αδυναμία. Στο «Οι θαλασσιές οι κάντζες» έκανα μια καθαρά ελληνική φωτογραφία χωρίς χολιγουντιανή ψευδαισθήση. Μάλιστα η Ελισάβετ τώρα βρήκε μια κριτική του Αγγελόπουλου από εκείνα τα χρόνια, όταν δεν τον είχα γνωρίσει καν, στη «Δημοκρατική Αλλαγή». Έγραψε ο Θόδωρος ότι «κρίμα γιατί χάνεται αυτή η καταπληκτική δουλειά ενός πολύ νέου φωτογράφου» κ.λπ. Δεν την είχα δει την κριτική και ούτε τη συζητήσαμε ποτέ με τον Θόδωρο. Πάντως όλοι οι πθσοποιοί απ' τη στιγμή που η παραγωγή σε έχει βάλει διευθυντή φωτογραφίας έτσι σε αντιμετωπίζουν. Ερχόταν ο Ιαν ΜακΚέλεν και καθόταν αδιαμαρτύρητα απ' το πρωί μέχρι αργά το απόγευμα στο γύρισμα. Οι Έλληνες, όμως, μπορεί να έρχονταν την τελευταία στιγμή ή να μην ήταν καν έτοιμοι. Η διαφορά μεταξύ Ευρωπαίων και Ελλήνων είναι η εξής: τι χαρακτήρα έπαιζε η Βουγιουκλάκη; Τον ίδιο πάντα. Ε δεν μπορούσα να τη φωτίσω διαφορετικά. Καμιά φορά με ρωτάνε πώς φωτίζω πρόσωπα και απαντάω πως φωτίζω χαρακτήρες, όχι πρόσωπα. Κι ο Χίτσκοκ αν ζούσε και με ζητούσε, θα ήξερα τη δουλειά του. Θα διάβαζα καταρχάς το σενάριο και θα κουβέντιαζα μαζί του για να βρικόμαε ένα δρόμο. Ο διευθυντής φωτογραφίας κάνει κόκκνα το όνειρο του σκνοθητή. Δουλεύω πια πολύ περισσότερο με ξένους σκνοθητές. Δεν ένιωσα φοβία με την Ελεν Μπέρσον ή με την Μπίμπι Αντερσον. Παναγία μου, όταν

ήρθε στο γύρισμα! Μια συνεργασία ονειρική μαζί της.

Πώς κρίνετε το επίπεδο της ελληνικής τηλεόρασης;
Φρικότατο. Υπάρχει μια εκπομπή πρωινή στη Γαλλία που τη βλέπω επί 35 ολόκληρα χρόνια. Λέγεται «Telematin» και έχει για θέματα βιβλίο, θέατρο, χορό, μουσική, μαγειρική, τα πάντα. Εδώ βλέπεις εκπομπές με κάτι χρώματα απαίσιτα, που λέγονται πράγματα άπιστευτα και λέω «φαντάζομαι να δούλευα μ' αυτούς;»... Δυστυχώς τον πολιτισμό στην Ελλάδα τα πολύ τελευταία χρόνια τον έχουν απαξιώσει τελείως, δεν τους ενδιαφέρει. Πάνε τώρα να συγχωνεύσουν το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου με το ΕΚΟΜΕ. Μα το ΕΚΟΜΕ έγινε για να προσελκύουν εδώ ξένους παραγωγούς και με τα χρήματα να βοηθηθεί ο ελληνικός κινηματογράφος ώστε να γίνει εξαγωγίμος. Προτεραιότητά τους είναι η τηλεόραση και τα πρωινάδικα.

Αυτό είναι ιδίον της χώρας μας ή γίνεται και έξω;
Οχι, δεν γίνεται έξω. Εδώ τους ενδιαφέρει μόνο το χρήμα και μάλιστα στο μεταξύ τους. Απ' την άλλη, οι άνθρωποι του ΕΚΟΜΕ είναι λογιστές, δεν ξέρει κανένας από κινηματογράφο. Σγά σιγά θα διαλυθεί τελείως το ΕΚΚ. Όταν έφυγα στο εξωτερικό οι άνθρωποι εκεί με ρωτούσαν: «Τι ξέρεις;». Εδώ σε ρωτάνε: «Ποιον ξέρεις;». Κάποτε που ήμουν σε μια επιτροπή έγκρισης σεναρίων είχα απορρίψει ένα σε-

νάριο που θα γινόταν κουτσά ταινία βάσει του μπάζει που ζητούσε. Σκόβει ένας σ' αυτί μου και μου λέει: «Πρέπει να τα πάρει τα χρήματα γιατί είναι εντολή άνωθεν». Απάντησα: «Να του τα δώσεις ο άνωθεν, όχι εγώ». Και έφυγα.

Νιώθετε πίκρα;
Νιώθω, ναι, γιατί έχω δώσει το αίμα μου στον ελληνικό κινηματογράφο και μέχρι τώρα έχω πείρα που θα μπορούσα να μεταδώσω. Δεν μπορώ να διδάξω σε σχολή επειδή δεν έχω τελειώσει πανεπιστήμιο, μπορώ όμως να διδάσκω στη Φέιπς επειδή εκεί κοπάζω το έργο μου, όχι τις σπουδές μου. Ακόμη διδάσκω πρακτικά. Εδώ τα παιδιά βγαίνουν απ' τις σχολές κινηματογράφου μόνο με θεωρία. Αν όμως οι σχολές δεν έχουν εξοπλισμό, τι να κάνουν;

Τον αγαπούσατε τον Θόδωρο Αγγελόπουλο;
Τον αγαπούσα. Είχε τις ιδιοτροπίες του αλλά δεν τον θαυμάζουμε γι' αυτές. Τον θαυμάζουμε για το έργο του. Αισθητικά πληρότητα σαν του «Θιάσου» ξανάζοσα σε μια ταινία που έκανα στην Αγγλία εποχής Κρόμγουελ. Ήταν σαν να έβλεπες πίνακα του Ρέμπραντ. Φωτισμοί, σκηνικά, κοστούμια, πθσοποιοί, όλα. Οι μεγαλύτεροι πθσοποιοί στον κόσμο είναι για μένα οι Εγγλέζοι και οι Ρώσοι.

Εδώ που καθόμαστε τώρα πώς θα σχολιάζατε το αττικό φως;
Αυτό το αττικό φως έχει αλλάξει.